

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук,
професора ДИКАНЬ Олени Володимирівни
на дисертаційну роботу Тараненка Артема Сергійовича
на тему: «**Стратегічне управління економічним розвитком приватних
промислових підприємств в умовах системних трансформацій економіки**»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073
«Менеджмент»

Актуальність обраної теми дослідження

Актуальність теми дисертаційної роботи Тараненка Артема Сергійовича зумовлена сучасними умовами функціонування приватних промислових підприємств, які характеризуються високою динамічністю, невизначеністю та впливом системних трансформацій економіки, зокрема воєнно-кризових факторів, цифровізації та глобальної конкуренції. Водночас слід зазначити, що наукові дослідження у цьому напрямі залишаються недостатньо системними та комплексними, а наявні підходи до стратегічного управління не повною мірою відповідають сучасним викликам, що постійно змінюються. Це обумовлює об'єктивну потребу в розробленні нових, більш адаптивних і науково обґрунтованих підходів до управління економічним розвитком підприємств.

Окрім того, актуальність дослідження підсилюється отриманими автором результатами, що мають наукову новизну. Зокрема, вперше запропоновано методичний підхід до оцінювання результативності стратегії економічного розвитку підприємства на основі багаторівневої системи інтегральних показників і композитного індексу, що дозволяє здійснювати кількісне порівняння стратегічних альтернатив і підвищує обґрунтованість управлінських рішень в умовах мінливого середовища.

Важливим є також удосконалення організаційно-економічного механізму управління розвитком підприємств через інтеграцію функціональних блоків у замкнений адаптивний цикл із зворотним зв'язком, орієнтований на баланс «ефективність-стійкість-розвиток» із урахуванням ризиків та цифрових трансформацій. Розвинено інструментарій вибору стратегічних рішень і формування портфеля проєктів на основі багатокритеріального підходу та моделі «ефективність-стійкість-ризик», що підвищує практичну значущість результатів.

Таким чином, тема дисертації є своєчасною та актуальною, оскільки спрямована на вирішення важливої науково-прикладної проблеми з урахуванням недостатньої розробленості цього напрямку та необхідності впровадження сучасних підходів до стратегічного управління в умовах постійних змін середовища господарювання.

Дослідження, спрямоване на розробку методичних підходів щодо стратегічного управління економічним розвитком приватних промислових підприємств в умовах системних трансформацій економіки, є своєчасним та

Привітання до
парової спеціальності
РДЖ-13450
Сторінка 81.0
08.06.2024р
Масові
Томові

затребуваним. Отримані результати можуть стати методичною базою для державних органів, управлінців і фахівців галузі при розробці політик відновлення та довгострокової конкурентоспроможності приватних промислових підприємств.

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконувалася з урахуванням і відповідно до основних положень Цілей сталого розвитку України до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019), Плані Ukraine Facility 2024-2027 (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 р. № 244-р), Національної економічної стратегії України до 2030 року (Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179), Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України до 2030 року (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1351-р.), Плану відновлення України (Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2023 року № 731-2023-п).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

У дисертації А.С. Тараненка «Стратегічне управління економічним розвитком приватних промислових підприємств в умовах системних трансформацій економіки» наукові положення, висновки та рекомендації відзначаються високим ступенем обґрунтованості.

Автор системно поєднав загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження: методи економічного та статистичного аналізу, метод моделювання, графічний метод, системний метод, логічний метод та інші, що дозволило сформувати цілісну наукову платформу дослідження. Висновки роботи логічно випливають із поставлених завдань та результатів аналізу. Автор ретельно перевіряє гіпотези та підтверджує їх емпіричними даними, що робить положення дисертації практично вивіреними.

Значна увага приділена адаптації теоретичних положень до конкретних умов стратегічного управління приватних промислових підприємств України.

Обґрунтованість рекомендацій посилюється завдяки використанню реальних статистичних матеріалів та прикладів з господарської практики. Зокрема, у дисертації наведено результати апробації запропонованих підходів на прикладі стратегічних програм розвитку АТ «Дніпровський стрілочний завод», що підтверджує їхню прикладну цінність і можливість впровадження.

Достовірність висновків підтверджується також широкою базою використаних джерел – як українських, так і зарубіжних, що забезпечує компаративний підхід та підсилює наукову переконливість.

Важливим є те, що більшість результатів апробовано на науково-практичних конференціях та відображено у фахових публікаціях автора, а також у журналах, що входять до міжнародних наукометричних баз, що свідчить про їх відповідність сучасним науковим критеріям.

Отже, наукові положення та висновки дисертації є достатньо обґрунтованими, рекомендації – достовірними і такими, що можуть бути використані у практиці приватних промислових підприємств.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукова новизна дисертаційної роботи А.С. Тараненка є комплексною та проявляється у розробці нових теоретичних підходів, методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування ефективної системи стратегічного управління приватних промислових підприємств. Нижче наведено детальний аналіз ключових результатів, що мають наукову цінність.

Основні наукові результати дослідження отримані автором особисто і характеризуються науковою новизною, важливими пунктами якої є такі:

вперше:

– розроблено методичний підхід до оцінювання результативності стратегії економічного розвитку приватного промислового підприємства, який виконується за дев'ятьма етапами та базується на багаторівневій системі інтегральних показників, нормуванні індикаторів, формуванні трьох узагальнених інтегральних показників та композитного інтегрального індексу для удосконалення моніторингу та адаптивного коригування стратегії, що базується на інтегрованій тріаді структурно-логічних моделей та забезпечує кількісне порівняння стратегічних альтернатив і підвищення обґрунтованості управлінських рішень (с.175-196).

В умовах нестабільного економічного середовища та воєнних викликів запропонований підхід є особливо важливим для України, оскільки дозволяє підприємствам не лише оцінювати поточну ефективність стратегії, але й оперативно її коригувати. Для приватних промислових підприємств це означає підвищення адаптивності та конкурентоспроможності на національному та міжнародному рівнях. На відміну від існуючих підходів, він має комплексний характер і забезпечує кількісне порівняння альтернатив, що суттєво підвищує обґрунтованість та ефективність управлінських рішень.

удосконалено:

- теоретико-методичні засади формування та функціонування організаційно-економічного механізму економічним розвитком приватних промислових підприємств, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на інтеграції чотирьох блоків (аналітичного, цільового, управлінського та інструментального) у замкнений адаптивний цикл із зворотним зв'язком та сценарним підходом, орієнтований на баланс параметрів функціонування «ефективність-стійкість-розвиток», а також застосування багатofакторної системи інтегральних показників, інтеграцію цифрових рішень та інструментів ризик-менеджменту з врахуванням воєнно-кризових детермінант розвитку, забезпечення синергетичної взаємодії економічних, інноваційних і соціально-кадрових складових механізму, що підвищує обґрунтованість та прикладну придатність інструментарію стратегічного управління (с. 138-147).

Наукова цінність отриманих результатів полягає в тому, що в умовах трансформації економіки України та впливу кризових факторів запропонований механізм дозволяє промисловим підприємствам працювати більш системно. Для приватних підприємств це критично, адже вони часто мають обмежені

ресурси та потребують гнучких моделей управління. Перевага розробленого дисертантом підходу полягає у замкненому адаптивному циклі з урахуванням різного роду ризиків і стрімкої цифровізації, що робить його більш сучасним і практично орієнтованим порівняно з традиційними статичними моделями.

- організаційно-економічний інструментарій вибору оптимального проекту економічного розвитку приватного промислового підприємства, який, на відміну від існуючих, поєднує багатокритеріальне оцінювання альтернатив із формалізованою процедурою їх відбору та інтеграцією процесів ціле визначення, оцінювання і вибору у єдиному управлінському контурі, що базується на параметрах тріадної моделі «ефективність–стійкість–ризик» із урахуванням вагомості впливу інтегральних компонент на стратегічні орієнтири економічного розвитку виробничо-економічної системи, а також на матриці коефіцієнтів еластичності впливу факторів (виробничої спроможності, інноваційно-цифрового розвитку, стійкості та інтегрального ризику) на результуючі показники діяльності підприємства (с.165-175).

Таким чином, можна стверджувати, що розроблений організаційно-економічний інструментарій є важливим для забезпечення ефективного інвестування в розвиток приватних промислових підприємств, особливо в умовах обмежених ресурсів. Запропонований інструментарій дозволяє обирати найбільш доцільні проекти з урахуванням ризиків та стійкості. Його перевага над існуючими рішеннями полягає у поєднанні багатокритеріального оцінювання з формалізованою процедурою відбору та використанні моделі «ефективність–стійкість–ризик», що дає більш збалансовані результати.

- концептуальні засади інструментарію стратегічного планування на основі структуризації його відповідно до класифікації типів інструментів, а також комплексного аналізу інтегрованого, адаптованого та інноваційного підходів, які поєднують економічні, екологічні та соціальні аспекти. На відміну від відомих підходів, запропоноване групування інструментів сприятиме підвищенню ефективності вибору методів управління, що, своєю чергою, дозволить приватним індустріальним підприємствам більш адаптивно реагувати на зміни зовнішнього середовища та забезпечувати сталий розвиток (с.60-76).

Для українських підприємств, які сьогодні функціонують у складному та мінливому середовищі, важливо мати чітко структурований інструментарій стратегічного планування. Запропонований підхід сприяє інтеграції економічних, екологічних і соціальних аспектів, що відповідає сучасним європейським вимогам сталого розвитку. Його беззаперечна перевага – це систематизація інструментів та підвищення адаптивності підприємств порівняно з фрагментарними традиційними підходами.

дістали подальшого розвитку:

- методико-прикладний підхід стратегічного управління економічним розвитком приватного промислового підприємства, який, на відміну від відомих, передбачає формування оптимального портфеля стратегічних проектів на основі інтегральних показників ефективності, ризику та ресурсних обмежень; поєднання економіко-математичного моделювання з

багатокритеріальним вибором альтернатив; використання критерію «ефективність–ризик–ресурсна забезпеченість» та аналізу чутливості, що забезпечує підтвердження адекватності моделі та її практичну придатність (с.116-137).

В умовах післявоєнного відновлення України ефективне управління портфелем стратегічних проєктів є ключовим фактором розвитку промисловості. Запропонований підхід дозволяє оптимізувати використання ресурсів і мінімізація ризиків. Його перевага – це, в першу чергу, поєднання економіко-математичного моделювання з багатокритеріальним аналізом, що забезпечує більш точні та практично застосовні результати, ніж традиційні методи.

– понятійно-категоріальний апарат теорії стратегічного управління розвитком підприємств, який уточнено через авторське трактування «системи стратегічних цілей стійкості та резильєнтності як інтегрованої сукупності взаємоузгоджених цілей, критеріїв та індикаторів, що забезпечує оцінювання результативності розвитку підприємства з урахуванням його стійкості та здатності протидіяти ризикам і загрозам, розширюючи аналітичні можливості стратегічного управління приватними промисловими підприємствами (с.153-159).

Безумовно, уточнення понятійного апарату є важливим для розвитку наукової бази стратегічного управління в Україні та гармонізації її з міжнародними підходами. Для підприємств це означає більш чітке розуміння цілей і критеріїв розвитку. Перевага полягає у введенні категорії резильєнтності, що є особливо актуальним в умовах криз та війни і відсутнє або недостатньо розкрито в існуючих підходах.

– організаційно-методичні домінанти вибору стратегічних рішень економічного розвитку приватного промислового підприємства, які базуються на: інтеграції класифікації стратегічних рішень, оцінювання очікуваних результатів та багатокритеріального відбору альтернатив за параметрами «Result-Resilience-Resistance»; поєднанні процесів ціле визначення, вибору та оцінювання у єдиному управлінському контурі; розширенні критеріальної бази стратегічного вибору; формалізації процедури відбору проєктів і апробації через міні-модель, що підвищує обґрунтованість управлінських рішень (с. 153-164).

Для українських промислових підприємств важливо приймати обґрунтовані стратегічні рішення в умовах високої невизначеності. Запропоновані домінанти дозволяють системно поєднувати оцінювання, вибір і реалізацію рішень. Їх перевага полягає у розширенні критеріїв вибору та формалізації процедур, що підвищує якість управління порівняно з інтуїтивними або частково формалізованими підходами.

Таким чином, дисертаційна робота А.С. Тараненка демонструє системний підхід до вирішення проблем стратегічного управління приватних промислових підприємств в умовах трансформації цифрової економіки. Кожен результат дослідження не лише має самостійну наукову цінність, але й утворює цілісну методологію, що поєднує стратегічний менеджмент, цифрові інструменти та

політику функціонування промислових підприємств на національному та міжнародному ринках. Запропоновані положення є достовірними, обґрунтованими та мають високий потенціал практичної імплементації на національному й регіональному рівнях.

Теоретична цінність і практична значущість результатів дослідження

Теоретична цінність отриманих у дисертаційній роботі Тараненка А.С. результатів полягає у формуванні наукового підґрунтя, що включає інноваційні підходи, моделі та методи забезпечення формування та реалізації ефективних інструментів стратегічного управління економічним розвитком приватних промислових підприємств в умовах системних трансформацій економіки у єдиному замкненому управлінському циклі, орієнтованому на забезпечення результативності, стійкості та здатності до протидії ризикам. Запропоновані теоретичні засади сприяють формуванню ефективних стратегій управління за допомогою сучасного стратегічного інструментарію.

Науково-практичні результати дослідження пройшли достатню апробацію і прийняті до впровадження у діяльність приватних індустріальних підприємств, органів місцевого самоврядування та вищих навчальних закладів, зокрема: прикладні положення та практичні рекомендації щодо формування та реалізації організаційно-економічного механізму стратегічного управління економічним розвитком приватних промислових підприємств запроваджено в діяльності АТ «Дніпровський стрілочний завод» (акт впровадження № 02-80 від 10 квітня 2026 року); концептуальні засади інструментарію стратегічного планування запроваджені в діяльності ТОВ НВП «АТТРАНС» (акт впровадження від 8 квітня 2026 року); організаційно-економічного механізму стратегічного управління економічним розвитком приватних промислових підприємств замкненого формату запроваджено в діяльності ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» (акт впровадження № Б-11 від 30 березня 2026 року); методичний підхід до оцінювання результативності стратегій економічного розвитку в діяльності АТ «Кременчуцький сталеливарний завод» (акт впровадження від 31.03.2026р.); науково-методичний підхід до формування системи стратегічних цілей, організаційно-економічний інструментарій вибору оптимальних проєктів розвитку, систему реалізації та моніторингу результативності стратегії економічного розвитку, практичні рекомендації щодо впровадження організаційно-економічного механізму стратегічного управління в діяльності регіональної філії «Придніпровська залізниця» АТ «Укрзалізниця» (відгук про впровадження від 9 квітня 2026 року); класифікацію стратегічних факторів розвитку запроваджено в ТОВ «Завод Трансмаш» (акт впровадження від 09.04.2026р.); окремі пропозиції дисертанта можуть використовуватися в законотворчій роботі Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку (довідка про впровадження від 22.04.2026р.). Теоретичні та практичні розробки, запропоновані в дисертації, використовуються в навчальному процесі Українського державного університету науки і технологій при викладанні дисциплін: «Антикризовий менеджмент», «Бізнес-аналітика», «Сталий розвиток» (Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження від 13.04.2026 р.).

Повнота викладення основних результатів в опублікованих працях

За результатом дисертаційного дослідження Тараненком А.С. опубліковано 13 наукових праць, з яких 3 статті у наукових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз Scopus та/або Web of Science Core Collection; 2 статті у наукових фахових виданнях України, 8 тез наукових доповідей на конференціях. Опубліковані праці здобувача мають високий науковий рівень, в них всебічно описано головні наукові здобутки, які представлено в трьох розділах дисертації. У роботах, які опубліковано у співавторстві, особистий вклад автора відображає зараховані за темою дисертації результати досліджень та не викликає сумнівів. У публікаціях дотримано принципи академічної доброчесності. Всі наукові результати, і ключові положення роботи опубліковані у достатній мірі. Це відповідає критеріям атестаційної колегії МОН України та підтверджує, що дисертант забезпечив належний рівень наукової комунікації, що дозволяє розглядати отримані результати як визнані науковою спільнотою.

Оприлюднення наукових результатів здійснено з дотриманням вимог пунктів 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ №44 від 12.01.2022 р. Це підтверджує достатність публікацій.

Структура та зміст дисертаційної роботи

Структура дисертації наступна: загальний обсяг роботи становить 240 сторінок, зокрема основний текст займає 191 сторінку. Дисертація містить 49 таблиць, 13 рисунків та 2 додатки. Список використаних джерел налічує 142 найменування.

За своїм змістом дисертаційна робота Тараненка А.С. відповідає Стандарту вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня за спеціальністю 073 «Менеджмент» та напрямам досліджень відповідно до освітньо-наукової програми «Менеджмент». Структура дисертаційної роботи узгоджується з назвою, метою та завданнями дослідження. Логіка дисертаційного дослідження підпорядкована поставленій меті та завданням, визначає структуру роботи.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота аспіранта Тараненка Артема Сергійовича виконана державною мовою. Дисертаційна робота характеризується логічністю викладення. Наукова новизна, висновки, пропозиції і рекомендації мають належний рівень обґрунтованості, супроводжуються методичним і статистичним матеріалом. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності, структура дисертації відповідає завданням. Оформлення дисертації відповідає вимогам Наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 р. № 40 зі змінами від 31.05.2019 р.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

У дисертації А.С. Тараненка «Стратегічне управління економічним розвитком приватних промислових підприємств в умовах системних трансформацій економіки» слід відзначити високий рівень наукової опрацьованості теми. Водночас окремі положення мають дискусійний характер або потребують уточнення та вдосконалення.

1. В таблиці 1.11 окреслено основні кроки та напрямки інноваційного підходу до створення стратегії сталого розвитку приватного індустріального підприємства. На наш погляд, запропонований підхід до формування стратегії сталого розвитку характеризується цілісністю та послідовністю. Разом з тим, певні напрями мають узагальнений характер, що обумовлює доцільність їх подальшої конкретизації, зокрема щодо використання цифрових технологій, методів оцінки результативності та врахування можливих ризиків.

2. Представлена в таблиці 2.3 система факторно-наслідкових детермінант є логічною та відображає ключові виклики розвитку промислових підприємств України. Водночас доцільним видається її розширення за рахунок врахування інституційних, технологічних, логістичних та екологічних факторів, що дозволило б більш комплексно охарактеризувати сучасні умови трансформації та підвищити аналітичну глибину дослідження.

3. Запропонована матриця стратегічних ризиків конкурентної промислових приватних підприємств України (таблиця 2.9) є логічно структурованою та практично орієнтованою. Разом з тим, доцільним видається доповнення її методичним обґрунтуванням оцінок (зокрема, визначенням показників або шкал для характеристик «ослаблена», «нерівномірна» тощо), що дозволило б посилити об'єктивність отриманих висновків.

4. На рисунку 2.4 представлена Стратегічна карта розвитку АТ «Дніпровський стрілочний завод» в умовах воєнної економіки, яка в цілому має цілісний характер та демонструє системне бачення розвитку підприємства. Водночас доцільним є уточнення методичних підходів до формалізації окремих елементів, зокрема інтегральної функції розвитку та економіко-математичної моделі, що сприятиме підвищенню обґрунтованості отриманих результатів.

Але висловлені зауваження суттєво не впливають на теоретичну та практичну цінність результатів дисертаційної роботи, а деякі з них можуть бути враховані здобувачем у його подальших дослідженнях. Таким чином, ці зауваження не є критичними, не знижують наукову значущість отриманих результатів і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Академічна доброчесність

Аналіз дисертаційної роботи Тараненка А.С. довів, що в ній відсутні прояви академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації, тобто порушень академічної доброчесності у дисертації немає, що підтверджено відповідною перевіркою програмними засобами в Українському державному університеті науки і технологій.

Загальний висновок

Аналіз дисертаційної роботи Тараненка Артема Сергійовича на тему «Стратегічне управління економічним розвитком приватних промислових підприємств в умовах системних трансформацій економіки», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент», дає змогу зробити висновок, що за своїм змістом, теоретичним рівнем і практичною значущістю, вона є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати щодо обґрунтування теоретичних положень і розроблення методичних підходів щодо стратегічного управління економічним розвитком приватних промислових підприємств в умовах системних трансформацій економіки у єдиному замкненому управлінському циклі, орієнтованому на забезпечення результативності, стійкості та здатності до протидії ризикам. Пропозиції аспіранта пройшли достатню апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях та відображені у наукових публікаціях здобувача. В дисертації відсутні порушення академічної доброчесності. Зміст та структура дисертаційної роботи повністю розкривають тему наукового дослідження та відповідають окресленій спеціальності.

Дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Тараненка Артема Сергійовича на тему: «Стратегічне управління економічним розвитком приватних промислових підприємств в умовах системних трансформацій економіки» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для підвищення конкурентоспроможності приватних промислових підприємств як на національному, так і на міжнародному рівні. Дисертаційна робота за своєю актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в пп. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р.

Отже, дисертаційна робота Тараненка А.С. за актуальністю, теоретичною новизною, практичною цінністю й відповідністю спеціальності та вимогам чинного «Порядку присудження ступеня доктора філософії» повністю відповідає встановленим критеріям. Автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри менеджменту,
публічного управління та HR-технологій
Українського державного
університету залізничного транспорту,
доктор економічних наук, професор

Особистий підпис Олена ДИКАНЬ
Засвідчую 09 червня 2026 р.
Завідуючий канцелярією
УкрДУЗТ. ЧЕЛОМБІТЬКО